

Digitální technika (B2B32DITA)

2. cvičení – 2. října 2024

Hlavní témata

- Číselné soustavy, převody mezi soustavami
- Booleova algebra a její zákony
- Logické funkce
- Vyjadřování logických funkcí
  - pravdivostní tabulkou
  - zkráceným seznamem stavových indexů
  - algebraickým výrazem
  - mapou
  - tělesem

Booleova algebra

Obsahuje:

- dva prvky: log. 0 a log. 1
- definované operace:
  - disjunkce (log. sčítání): $\vee$ +
  - konjunkce (log. násobení): $\wedge$ ·
  - negace: $\bar{a}$
- pravidla a zákony pro úpravu a zjednodušování výrazů

Některé zákony Booleovy algebry

	<i>Součtová forma</i>	<i>Součinová forma</i>
Axiomy	$0 + 0 = 0$	$1 \cdot 1 = 1$
	$0 + 1 = 1 + 0 = 1$	$1 \cdot 0 = 0 \cdot 1 = 0$
	$1 + 1 = 1$	$0 \cdot 0 = 0$
Zákon komutativní	$a + b = b + a$	$a \cdot b = b \cdot a$
Zákon asociativní	$a + (b + c) = (a + b) + c$	$a \cdot (b \cdot c) = (a \cdot b) \cdot c$
Zákon distributivní	$(a \cdot b) + (a \cdot c) = a \cdot (b + c)$	$(a + b) \cdot (a + c) = a + (b \cdot c)$
Zákon idempotence	$a + a = a$	$a \cdot a = a$
Zákon vyloučeného třetího	$a + \bar{a} = 1$	$a \cdot \bar{a} = 0$
Zákon agresivních hodnot	$a + 1 = 1$	$a \cdot 0 = 0$
Zákon neutrálních hodnot	$a + 0 = a$	$a \cdot 1 = a$
Zákon absorpce	$a + a \cdot b = a$	$a \cdot (a + b) = a$
Zákon absorpce negace	$a + \bar{a} \cdot b = a + b$	$a \cdot (\bar{a} + b) = a \cdot b$
Zákon dvojí negace	$\bar{\bar{a}} = a$	
Zákony deMorganovy	$\overline{a + b} = \bar{a} \cdot \bar{b}$	$\overline{a \cdot b} = \bar{a} + \bar{b}$

Logické funkce

- Logická proměnná (proměnná, může nabývat konečného počtu hodnot, např. dvou)
- Logická funkce (přiřazení hodnot **závisle** proměnné ke kombinacím hodnot **nezávisle** proměnných)
- pro n NP existuje:
  - 2^n kombinací ZP
  - 2^{2^n} funkcí

Příklady

- Funkce jedné proměnné
  - počet kombinací ZP
  - počet funkcí

a	f_0	f_1	f_2	f_3
0	0	1	0	1
1	0	1	1	0

Příklady

- Funkce dvou proměnných
  - počet kombinací ZP
  - počet funkcí
- Funkce tří a čtyř proměnných
  - dtto

Funkce dvou proměnných

a	b	f_0	f_1	f_2	f_3	f_4	f_5	f_6	f_7	f_8	f_9	f_{10}	f_{11}	f_{12}	f_{13}	f_{14}	f_{15}
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1
1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1
1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1

- f_{10}, f_{12} – negace (b, a)
- f_3, f_5 – identita (a, b)
- f_1 – log. součin
- f_7 – log. součet
- f_{14} – NAND (Shafferova fce)
- f_8 – NOR (Piercova)
- f_6 – XOR (neekv.)
- f_9 – ekvivalence

Vyjadřování logických funkcí

Pravdivostní tabulka – úplná

stavový index

N	b	a	f
0	0	0	X
1	0	1	1
2	1	0	1
3	1	1	0

na hodnotě
nezáleží

Pravdivostní tabulka – neúplná

N	b	a	f
1	0	1	1
2	1	0	1
3	1	1	0

Příklad

Ukažte pomocí tabulky, že platí:

1. platí zákon absorpce negace
2. de Morganova pravidla

N	b	a									
0	0	0									
1	0	1									
2	1	0									
3	1	1									

Vyjadřování logických funkcí

Zkrácený seznam stavových indexů

- seznam stavových indexů, pro něž nabývá funkce hodnoty 1
- $f = (0), 1, 2$

Vyjadřování logických funkcí

Algebraický zápis

a) Úplná normální disjunktivní forma (ÚNDF) – součtová

- součet součinů
- tolik součinů, kolik má funkce jednotkových (podstatných) bodů
- $f_D = 1 \cdot \bar{a}\bar{b} + 1 \cdot a\bar{b} + 1 \cdot \bar{a}b + 0 \cdot ab$
- $f_D = \bar{a}\bar{b} + a\bar{b} + \bar{a}b$

Vyjadřování logických funkcí

b) Úplná normální konjunktivní forma (ÚNKF) – součinnová

- součin součtů
- tolik součtů, kolik má funkce nulových bodů
- $f_K = (0 + \overline{a}\overline{b}) \cdot (1 + \overline{a}\overline{b}) \cdot (1 + \overline{a}\overline{b}) \cdot (0 + \overline{a}\overline{b})$
- $f_K = (0 + \overline{a}\overline{b}) \cdot (0 + \overline{a}\overline{b}) = \overline{a}\overline{b} \cdot \overline{a}\overline{b}$
- $f_K = (a + b) \cdot (\overline{a} + \overline{b})$

Otázka

Kdy je vhodné použít:

- součtovou formu a kdy
- součinnovou formu?

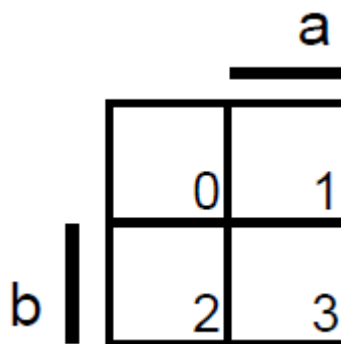
Vyjadřování logických funkcí

Karnaughovy mapy

- číslování políček pomocí Grayova kódu
- velikost odpovídá počtu proměnných

Příklad – mapa pro dvě proměnné

- počet políček: 4

Příklad

- Vyjádřete funkci pomocí KM

N	b	a	f
0	0	0	X
1	0	1	1
2	1	0	1
3	1	1	0

			a
			<hr/>
	X ₀	1 ₁	
b	1 ₂	0 ₃	

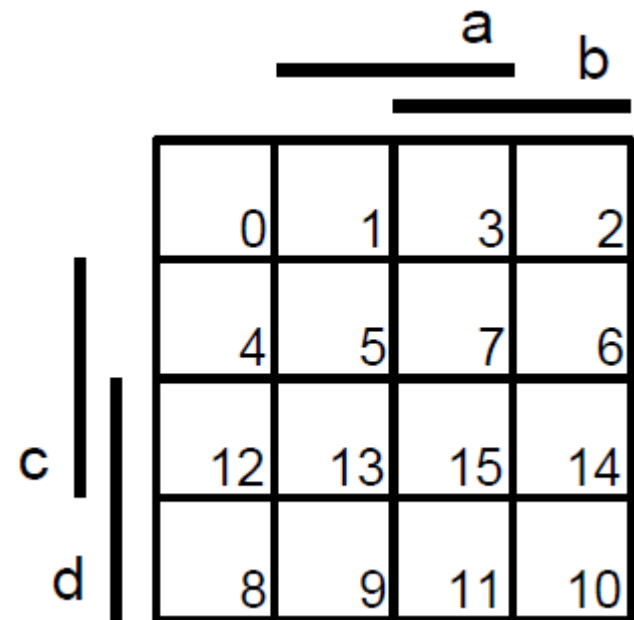
- první řádek (N): 0, 1, 3, 2
- druhý řádek (N): 1. řádek +4

$\begin{array}{c} \text{a} \\ \text{b} \end{array}$

	0	1	3	2
c	4	5	7	6

Mapa pro čtyři proměnné

- 1. a 2. řádek (N): jako pro 3 proměnné
- 4. řádek (N): 2. řádek +4
- 3. řádek (N): 4. řádek +4

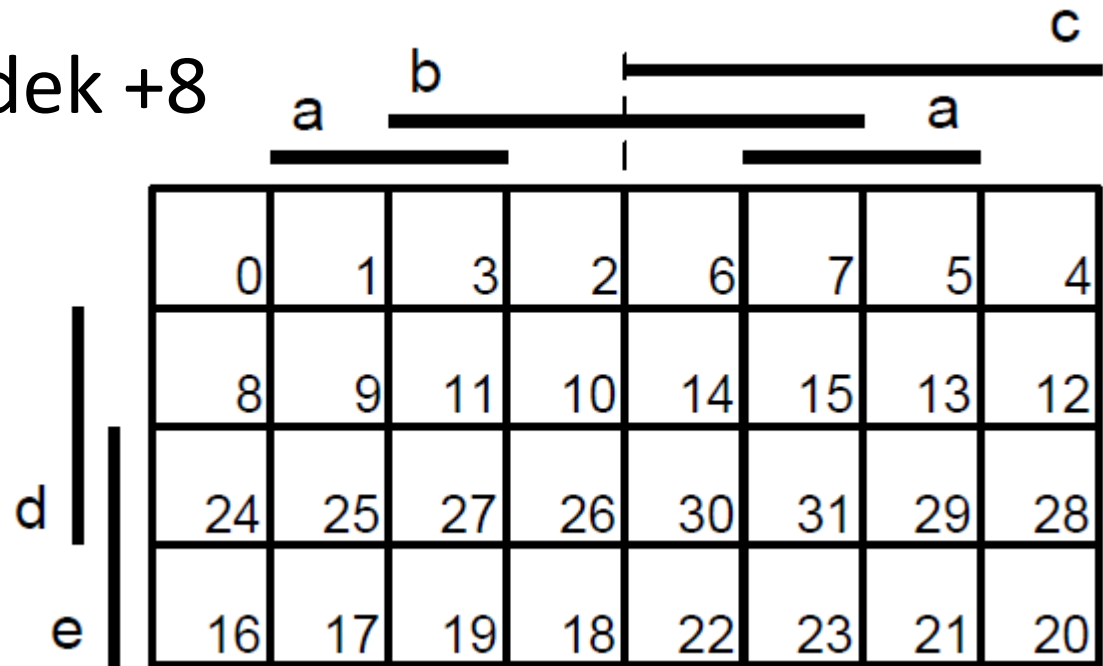

The diagram shows a 4-variable Karnaugh map. It consists of a 4x4 grid of cells. Above the grid, there are two horizontal bars labeled 'a' and 'b'. To the left of the grid, there are two vertical bars labeled 'c' and 'd'. The cells are numbered 0 through 15 in a specific order: 0, 1, 3, 2 in the first row; 4, 5, 7, 6 in the second row; 12, 13, 15, 14 in the third row; and 8, 9, 11, 10 in the fourth row.

	0	1	3	2
	4	5	7	6
	12	13	15	14
	8	9	11	10

Mapa pro pět proměnných

- 1. řádek (N): 0, 1, 3, 2, zbytek zrcadlově +4
- 2. řádek (N): 1. řádek +8
- 4. řádek (N): 2. řádek +8
- 3. řádek (N): 4. řádek +8

The diagram shows a 4x8 grid of cells. Above the grid, there are labels 'a', 'b', and 'c' with horizontal lines indicating their spans. 'a' spans the first two columns, 'b' spans the next two columns, and 'c' spans the last four columns. To the left of the grid, there are labels 'd' and 'e' with vertical lines indicating their spans. 'd' spans the first two rows, and 'e' spans the last two rows. A vertical line is drawn between the fourth and fifth columns of the grid.

0	1	3	2	6	7	5	4
8	9	11	10	14	15	13	12
24	25	27	26	30	31	29	28
16	17	19	18	22	23	21	20

Otázka

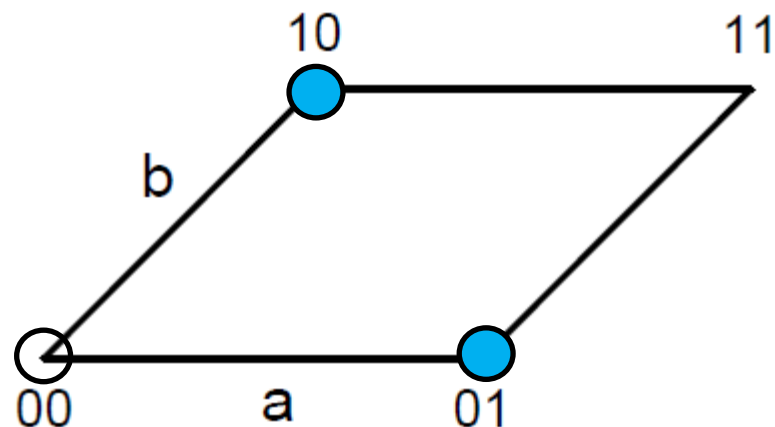
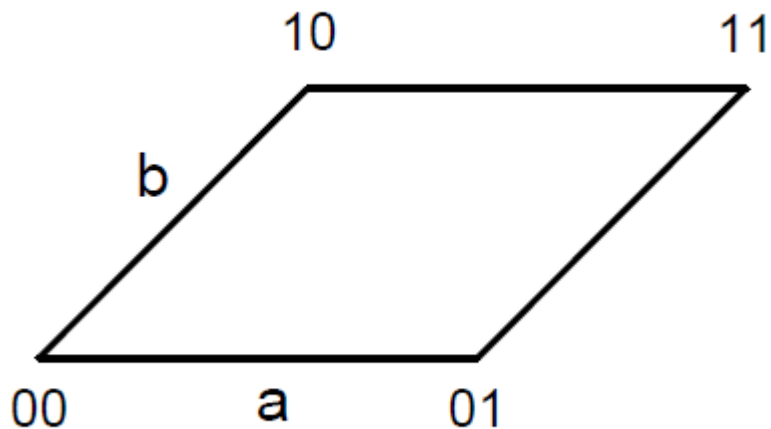
Máme Karnaughovu mapu pro 5 proměnných. Každé políčko má tedy 5 sousedních políček. V hodnotách kolika proměnných se liší sousední dvě políčka:

- a) nejméně a
- b) nejvíce?

Vyjadřování logických funkcí

Tělesa

- pro 2 proměnné
- vyjádření funkce $f = (0), 1, 2$

Vyjadřování logických funkcí

Tělesa

- pro 3 a 4 proměnné (rovinný rozvoj)

